

Klassiska DX-mottagare

Hallicrafters SX-100 1956-1961

Märket Hallicrafters är ett känt begrepp bland radioamatörer och DX-are. De första apparaterna började produceras redan 1932, men i början hade man problem. Dels beroende på de allmänt dåliga tiderna – de var inte många som hade råd att köpa produkterna – och dels för att man motarbetades av RCA som behållit sin rätt till ett par viktiga patent. 1938 var dock dessa problem lösta och Hallicrafters hade blivit det populäraste märket i USA, samtidigt som man gjorde affärer med 89 andra länder. Andra världskriget medförde också att sug efter radioutrustning från den militära sidan, vilket gjorde att produktionen för radioamatörer upphörde. När kriget så upphörde 1945 fanns ett uppdämt behov hos amatörerna och företaget flyttade till nya lokaler på 4401 West 5th Avenue i Chicago. Man började även tillverka produkter för "vanliga" hushåll, exv. TV-apparater.

Hallicrafters S-38, en av de första heltäckande mottagarna som presenterades 1946.

Femtioalet var mycket gynnsamt för Hallicrafters och det var då deras klassiska HT-32 och SX-101 lanserades. Sedan började det gå gradvis sämre och efter 1970 minskade försäljningen dramatiskt. Det hjälpte inte att man inlemmade en del privatradiogrejer och portabla mottagare från Japan och Taiwan i sortimentet. Försöka att återupprätta verksamheten med hjälp av det goda rykte fabriken fått som leverantör till myndigheterna under kriget gjordes också, men de hjälpte föga. Den 1 juni 1988 dog verksamheten slutgiltigt, och sedan dess har varumärket Hallicrafters aldrig mera använts. För DX-arna är modellerna S-38, som släpptes 1946, och Sky Buddy II som lanserades 1961 kända. S-38 ersattes av S-120 1961, men produktionen upphörde redan tre år senare. Dessa modeller låg i de lägre prissegmentet. Mera högklassiga mottagare var SX-28, SX-62, SX-71, SX-88, SX-96, SX-100, den redan nämnda SX-101, SX-110, SX-122 och SX-133 av de heltäckande mottagarna. Ju högre siffra, desto senare modell. Sedan fanns givetvis en del mottagare som bara täckte amatörbanden,

sändare och annat i sortimentet men de är ju inte så intressanta för oss DX-are. Som kuriosita kan nämnas att märket var uppskattat av de spioner som arbetade för Sovjetunionens räkning. De flesta av dessa som greps och som innehade en kortvågsmottagare hade just en Hallicrafters. Detta gällde även svensken Stig Wennerström. Uppenbarligen fanns något i designen som tilltalade även icke-DX-are... Även Radio Nord använde

Hallicrafters SX-133 blev den sista heltäckande mottagaren. Den togs ur produktion 1969, strax innan den stora nedgången började.

mottagare från Hallicrafters.

Men åren har som bekant gått och Hallicraftersbeståndet i Sverige, och Europa, har tunnats ut betänkligt. Det är relativt sällan man ser dessa mottagare på europeiska auktionsforum, så säkraste tipset är amerikanska Ebay. Själv köpte jag en Hallicrafters SX-100 som relativt nybliven DX-are 1977 i samband med att jag flyttade till Luleå. Några år senare såldes den då jag blivit sugen på en modernare apparat med digital avläsning, trots att jag kompletterat SX-100an med en digital frekvensräknare av märket Martens DFZ-2. Det har jag så här i efterhand ångrat, men studentbudgeten räckte inte till mer än en DX-mottagare, så SX-100 måste säljas (till Peter Pompe i Bryssel, förresten) till förmån för en ny, modifierad Yaesu FRG-7000. Häromåret ropade jag av nostalgiska skäl in en SX-100 på amerikanska Ebay, trots att flygfrakten belöpte sig till 165 dollar. Men apparaten är robust uppbyggd, och den klarade frakten till från Kentucky till Sverige med den äran. Det blev ett kärt återseende, den till och med har samma speciella doft under drift som jag mindes den.

Allmänna egenskaper

SX-100 producerades under åren 1956 och 1961, och min apparat är alltså ungefär lika gammal som jag själv är, med tanke på att den är av versionen Mark 1A, inte den ursprungliga Mark 1 och inte den sista Mark 2 alltså. Mottagaren är en 14 rörs dubbelsuper som täcker 538-1580 kHz och 1,72-34 MHz i fyra band. Den uppmärksamma märker att det finns en lucka mellan 1580 kHz och 1720

SX-100 har den klassiska "Hallicrafterslooken", dvs. två halvcirkulära skalor som flankerar (den rejält tilltagna) S-mätaren. Rutmönstrad plåt hör till, det blev långt senare populärt hos tillverkarna av lite sportigare bilar...

kHz vilket beror på att en mellanfrekvens är 1650 kHz. Radion är alltså inte förstahandsvalet för pirat-DX-aren och dem som vill lyssna på X-bandet. Anslutningen av frekvensräknaren belastade radion en del vilket gjorde att mellanvägen slutade strax under 1500 kHz istället och detta blev naturligtvis en del av mitt beslut att skiljas från min första SX-100 för ca 28 år sedan. Det bör nämnas att konstruktionen med en MF på ca 50 kHz och den andra på 1650 kHz användes genomgående på heltäckande mottagare av dubbelsupertyp från Hallicrafters, vilket innebär att X-bandet lika genomgående saknas!

Rören som används är 5Y3, 0A2, 6K6, 6SC7, 6BJ7, tre st 6BA6, två st 6C4, två st 6AU6, 6CB6 och 12AT7. Dessa går faktiskt fortfarande att få tag på i Sverige till rimliga priser så rören bör inte avskräcka den som är intresserad av en Hallicrafters SX-100 eller senare modell. Apparaten har det klassiska Hallicraftersutseendet med två stora halvmånformade skalor med en mellanliggande enorm S-mätare. Den väger strax under 20 kg. Att tänka på för den hugade USA-importören är att många eller rent av de flesta Hallicraftersmottagarna bara kan köras på 110 V. Det tillkommer alltså en kostnad för en transformator

Ovre delen av apparatlådan är utformad som en lucka för lätt byte av t.ex. rör och skallampor.

(finns exv. på Clas Ohlson) som klarar minst 100 W.

Att DX-a med en SX-100

Mottagaren använder sig av så kallad elektrisk bandspridning, dvs. fininställningen sker separat med sin egen ratt och tillhörande skala. Till skillnad mot appa-

rater med mekanisk bandspridning (som t.ex. Eddystone och Hammarlund) så är skalorna oberoende av varandra.

Elektrisk bandspridning är det billigare och klart sämre alternativet, men det som Hallicrafters föredrog. Det finns en 100 kHz kristallkalibrator som genererar omodulerade signaler och antennen kopplas inte ur då den slås på, vilket borde vara fallet. Värre är att avgöra på huvudskalan vilken 100 kHz-punkt man befinner sig på, speciellt på de högre frekvenserna.

Det här för med sig att det är svårt att ställa in en frekvens snabbt, vilket trots allt går på en apparat med mekanisk bandspridning. Klart jobbigt i dessa tider då man tar digital avläsning för självklart. Jag ska komplettera mottagaren med en extern frekvensräknare, precis som jag gjorde med min förra SX-100. Mer om detta i en kommande EA förhoppningsvis.

Annars finns fem bandbredder (0,5, 1, 2, 3 och 5 kHz) med kristallfilter. Tillsammans med valet av mellanfrekvenser ger de bra selektivitet. Kristallfasning som på en del modeller från Hammarlund saknas tyvärr, men å andra sidan finns ett notchfilter vilket många DX-mottagare saknar! Ljudet är bra som i de flesta gamla rörapparater. Detsamma gäller känslan i rattar och knappar. Det är gedigna grejor som funkar fastän det rör sig om

Yaesu FRG-7 ovanpå SX-100. Så förfärligt mycket mindre är inte den 20 år yngre mottagaren, men vikten är i alla fall under hälften...

en apparat som är 50 år gammal.

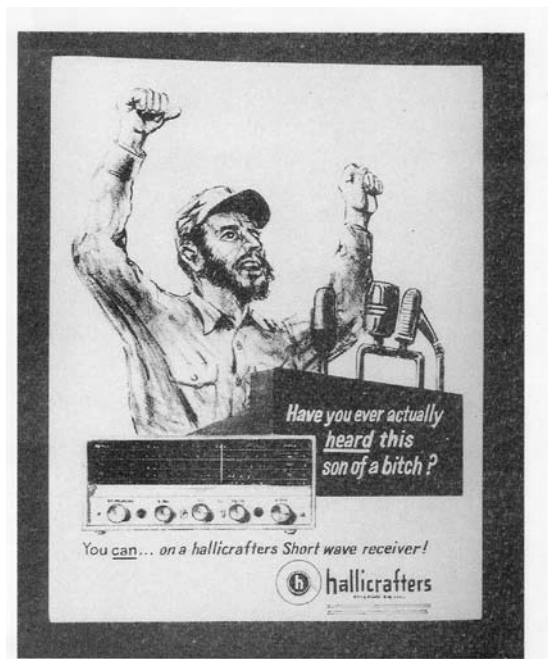
Vikten är förstås en nackdel då man ska ta med sig mottagaren, men å andra sidan väger den bara knappt hälften av vad t. ex. den Hammarlund SP-600 som presenterades i förra numret gör.

Tack vare dubbelsuperkonceptet existerar knappt några störande "speglar".

Eftersom det är en rormottagare har den också mycket goda storsignalegenskaper och det är inga problem med långa antenner. Känsligheten är också bra och tack vare rörkonceptet finns ingen dämpning på MV som vissa mottagare har. Skulle problem ändå uppstå finns steglös HF-förstärkning.

Slutord

Den som är intresserad av en begagnad Hallicrafters

Reklam kan som bekant utformas på flera olika sätt...

börjar lämpligtvis på bama.sbc.edu, där de flesta användarhandledningar kan hämtas gratis. När man hittat "sin" modell är det bara att utrusta sig med tålamod och börja leta, framförallt på amerikanska Ebay. Före eller senare hittar man det "rätta" exemplaret, och en säljare som är villig att exportera till Europa. Vilket värde som ska anges på paketet är en affär mellan säljare och köpare – man får tyvärr betala moms och tull på värdet. Sätter man ett lägt värde så går det knappast att kräva ersättning för skadad försändelse med vettigt belopp. Så det är upp till var och en. Förutom fraktkostnaden från USA vill svenska Posten ha ytterligare betalt för frakten inom Sverige. Så äventyret blir inte helt billigt i slutändan även om dollarkursen för närvarande är behagligt låg. Det gör att det är bättre att satsa på ett i grunden fräscht exemplar eftersom fraktkostnaden blir densamma. De som säljer renoveringsobjekt och liknande brukar inte vara så villiga att exportera apparaterna i vilket fall som helst. Billigare blir det förstås om man lyckas hitta apparaten i EU (tull- och momsfrött), men som sagt: Hallicraftersapparaterna växer inte längre på träd i den här delen av världen, om de nu någonsin gjort det. Speciellt med tanke på att man slipper kostnaden för omvandlingstransformatorn från 110 V – den torde ingå i köpet i dessa fall.

Kvaliteten på dokumentationen hos bama.sbc.edu är i bästa fall passabel – det mesta är inskannat på ett inte alltför kvalitetsmedvetet sätt. Det är i regel värt att satsa en slant på en bättre kopia av användarhandledningen om den inte medföljer köpet av mottagaren. Speciellt om man ska ge sig i kast med kopplingsschemat... Sådana hittas lätt på Internet och kostar ca 15-25 dollar med flygpost till Sverige.

Boken *Radios by Hallicrafters* av Chuck Dachis som DX-köp säljer för 250 kronor kan jag också rekommendera! Närmast ett fynd för det priset... Den intresserade bör passa på då Universal Export som försett DX-köp med de flesta amerikanska böckerna numera vägrar att exportera sitt utbud!

Magnus Jespersion

50 år sedan Radio Mercur

Mycket hände 1958. Skånes Radio Mercur startade detta år och blev därmed Sveriges första reklamradio - långt före Radio Nord och Radio Syd.

I dag Kalifornienbosatte landskroniten, ur-BOISaren Nils-Eric Svensson, sjösatte projektet.

M/s Cheeta låg för ankar i det norra området mellan Köpenhamn och Landskrona men kom senare att flytta till det södra mellan Malmö och Köpenhamn.

Den första "studion" låg på en vind på Fältgatan 2 i Landskrona, där programmen spelades in och sedan skickades banden med fiskarbåt ut till sändarfartyget M/S Cheeta.

När Nils-Eric lämnade Mercur 1962 kom piratdrottningen Britt Wadner in i bilden. Britt ändrade namnet till Radio Syd, Mercur nämndes aldrig mer, vilket är en helt annan historia.

Allt kan läsas på denna webbplats: www.radio4all.se.

I dag bor Nils-Eric i Newport Beach söder om Los Angeles, och ser tillbaka på en karriär som artistmanager, marknadsförare och producent bland annat för flera musiker för Riksteatern, han har jobbat med design och överhuvudtaget fört ett kreativt och mångfacetterat liv.

- Jag jobbade faktiskt 18 dagar på Sveriges Radio 1958, tack vare Kjell Stensson, en annan landskronit.

- Jag platsade inte bland alla självärda TV-profiler! Det blev Skånes Radio Mercur istället.

Nils-Eric har försökt få dagens SR att göra ett program i samband med 50-årsjubileet senare i år, men han har hittills fått nobben.

Kvällsposten 4 maj 2008 via Dan Olsson, Kävlinge.

SDXFs hemsida finns på
[www.sdx.se!](http://www.sdx.se)